

CHÍNH SÁCH MUA SẺ CÔNG SẢN PHẨM GỖ

KINH NGHIỆM QUỐC TẾ VÀ Ý NGHĨA VỚI VIỆT NAM

TÔ XUÂN PHÚC, CHUYÊN GIA PHÂN TÍCH CHÍNH SÁCH
FOREST TRENDS

QUY MÔ MUA SẮM CÔNG

- Mua sắm công hàng hóa & dịch vụ 12-15%, tùy theo quốc gia
- Mua sắm công giữa Trung ương & địa phương: Phụ thuộc phân quyền/không phân quyền
 - OECD: Trung ương 30-35%, địa phương 65-70% tổng chi tiêu
 - UK: Trung ương 70%; Canada: Trung ương 15%
- Mua sắm công Việt Nam: 20-30% tổng chi tiêu ngân sách
 - Mua sắm công đồ gỗ % ?

NGUỒN GỐC CHÍNH SÁCH MUA SẺ CÔNG

- Phát triển bền vững: Mua sắm công là công cụ quan trọng để phát triển bền vững
- Chính sách chuyên về môi trường không đủ để giải quyết vấn đề môi trường
- Mua sắm công có trách nhiệm chuyển tải thông điệp tới các nhóm tiêu dùng, thay đổi nhận thức và hành vi đối với người tiêu dùng; thay đổi công nghệ, nguyên liệu đối với người sản xuất

CHÍNH SÁCH MUA SẺ CÔNG Ở CÁC NƯỚC

- Hết 2014: 26 quốc gia có chính sách, chủ yếu thuộc EU
 - Hầu hết các chính sách thực hiện ở cấp trung ương
- Chính sách phức hợp (Anh, Hà Lan) hoặc đơn giản (Đức, Nhật, Úc)

CHÍNH SÁCH MUA SẮM CÔNG CẤP TW (2014)

Quốc gia	Nhóm sản phẩm	Tiêu chí	Định nghĩa tiêu chí	Bằng chứng chấp nhận
Anh	Tất cả sản phẩm theo danh mục EUTR	Hợp pháp (tối thiểu) và bền vững	Tiêu chí hợp pháp (FLEGT) và bền vững chi tiết	Kết quả đánh giá của CEPT; FSC và PEFC chấp nhận
Đan Mạch	Tất cả các sản phẩm	Như trên. Hợp pháp ý nghĩa bao trùm (e.g. lao động, kinh tế)	Như trên	Mô hình giống như Anh (Nature Agency)
Hà Lan	Tất cả các sản phẩm	Hợp pháp (tối thiểu), bền vững	Tiêu chí chi tiết về hợp pháp và bền vững	Kết quả của Hội đồng Đánh giá Mua sắm công; FSC, PEFC chấp nhận
Đức	Không bao gồm giấy	Hợp pháp và bền vững	Định nghĩa hợp pháp đơn giản. Chưa phát triển định nghĩa bền vững	FSC, PEFC hoặc tương đương
Nguồn: Brack 2014, Simula 2006)				

CHÍNH SÁCH MUA SẺ CÔNG CẤP TW (2014)

Quốc gia	Nhóm sản phẩm	Tiêu chí	Định nghĩa tiêu chí	Bằng chứng chấp nhận
Nhật	Tất cả sản phẩm	Hợp pháp, ưu tiên sản phẩm bền vững	Hợp pháp: Định nghĩa đơn giản; chưa phát triển tiêu chí bền vững	Chứng chỉ rừng, CoC, tự khai báo theo hướng dẫn “Trách nhiệm Giải trình” của Hiệp hội, hoặc của Công ty
Úc	Tất cả sản phẩm	Các rủi ro về môi trường và xã hội được giảm thiểu	Không đưa ra tiêu chí	Chứng chỉ rừng FSC, PEFC, tiêu chuẩn lâm nghiệp Úc

CHÍNH SÁCH MUA SẺ CÔNG CẤP ĐỊA PHƯƠNG (2014)

Quốc gia	Địa phương	Nội dung
Úc	Queensland	Đồ gỗ văn phòng
Brazil	Sao Paolo	Mục tiêu loại bỏ gỗ bất hợp pháp
Pháp	Cognac	Gỗ sử dụng trên đường phố, sau đó mở rộng
Tây Ban Nha	Barcelona	Tất cả sản phẩm
Mỹ	New York	Nghiêm cấm việc mua bán sản phẩm gỗ cứng nhiệt đới nào có nguồn gốc từ các khu vực rừng không được quản lý bền vững.
Mỹ	Massachusetts	Đang thảo luận về một chính sách nghiêm cấm việc mua bán các sản phẩm gỗ được làm từ gỗ tự nhiên nhiệt đới trừ trường hợp nguồn gỗ này được khai thác từ các diện tích rừng tái sinh hoặc từ rừng có chứng chỉ FSC
Nguồn: Brack 2014		

CÁC NƯỚC CHÂU Á?

TRUNG QUỐC

- Chính sách mua sắm xanh 2006 áp dụng cho một số sản phẩm được Chính phủ quy định
- Sản phẩm có tiêu chuẩn môi trường và kỹ thuật rõ ràng
- 2010: Chính sách mua sắm công đồ gỗ, áp dụng cho chính quyền Trung ương (gỗ, giấy in, ván, cửa gỗ). Sản phẩm trong nước cần tuân thủ tiêu chí/tiêu chuẩn. Sản phẩm nhập khẩu 'nên' tuân thủ
- Bằng chứng hợp pháp: Theo quy định của Chính phủ, hoặc các tiêu chuẩn bền vững FSC, PEFC, hoặc tương đương

INDONESIA

- Nước đầu tiên trên thế giới cấp giấy phép FLEGT (2016).
- Chính phủ chưa ban hành chính sách mua sắm công đồ gỗ, tuy nhiên cơ quan phụ trách mua sắm công cam kết ban hành trong tương lai
- Khi chính sách được ban hành, bên cung sản phẩm cho cơ quan nhà nước cần có chứng nhận hợp pháp từ cơ quan quản lý, đảm bảo các sản phẩm tuân thủ đầy đủ các yêu cầu của VPA

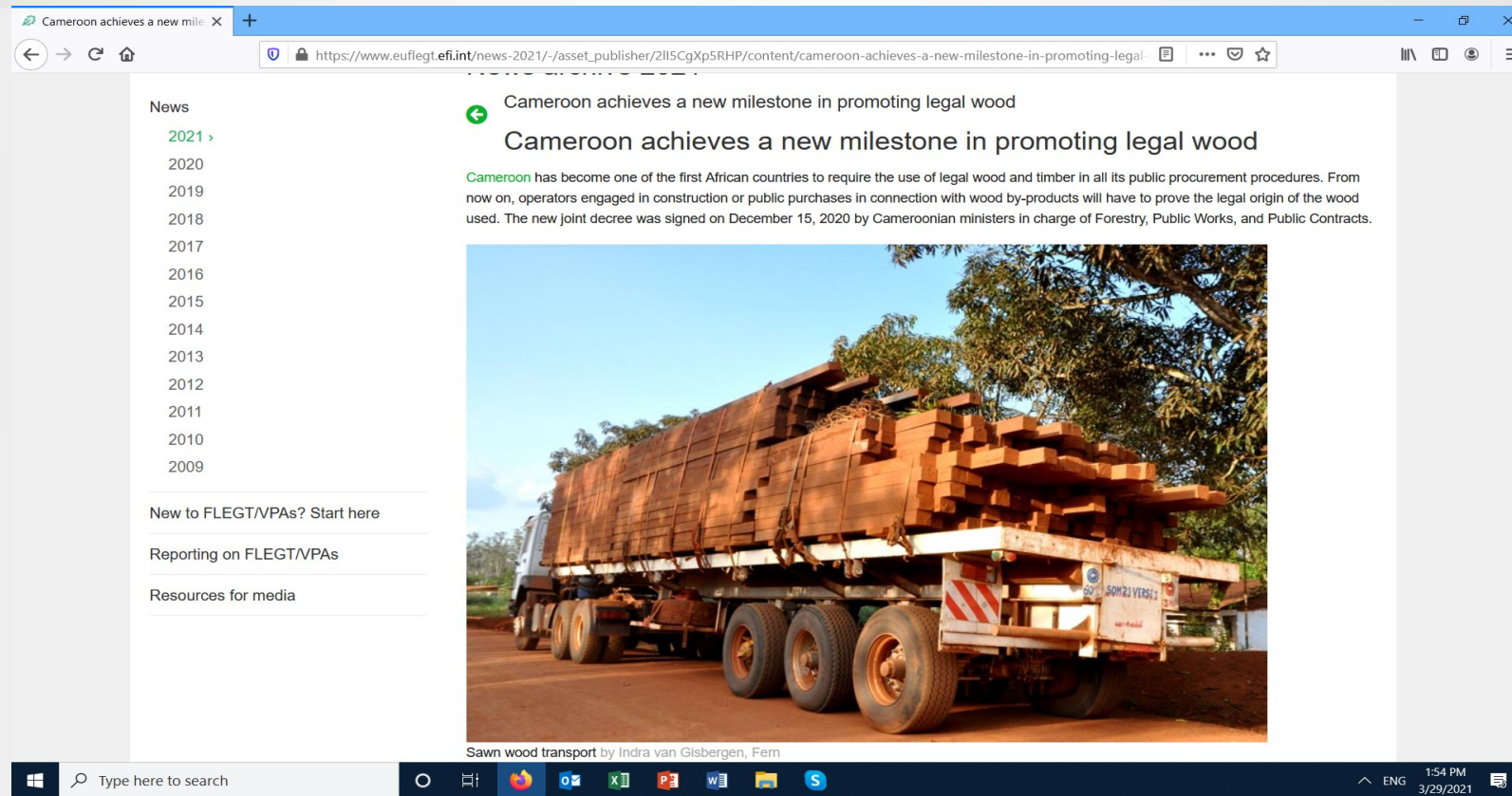
CÁC NƯỚC CHÂU PHI ?

GHANA

- VPA kí 2009
- Bản thảo về chính sách mua sắm công về đồ gỗ đang đợi Hội đồng Chính phủ phê duyệt
- Tính hợp pháp của gỗ tuân thủ theo các yêu cầu trong VPA
- Nếu chính sách được áp dụng: Tất cả các cơ quan của nhà nước cần tuân thủ
- Sản phẩm bao gồm gỗ xẻ thô, sp bán hoàn thiện, bộ phận của đồ gỗ, phào gỗ, bàn, ghế, tủ, khung cửa, gỗ ván sàn, gỗ dăm, gỗ dán và một số sản phẩm gỗ khác
- Mục đích của chính sách: Các sản phẩm gỗ được khai thác từ các nguồn bền vững hoặc hợp pháp thì mới đáp ứng mục tiêu
- Chính sách góp phần làm minh bạch hóa thị trường nội địa

CAMEROON

Bắt đầu tháng 12/2020. Các công ty xây dựng hoặc cung cấp sản phẩm gỗ phải có bằng chứng gỗ có nguồn gốc hợp pháp. Bộ mua sắm đưa ra các yêu cầu trong các hồ sơ mời thầu.

COTE D'IVOIRE

- Chính phủ đang soạn thảo chính sách mua sắm công, cộng với bản thảo về kế hoạch áp dụng. Các bản thảo này đã được thảo luận ở cấp Chính phủ vào tháng 12/2020. Bản thảo sửa đổi sẽ được đệ trình lên cơ quan cấp cao và dự kiến ban hành vào Quý 1/2020.

CÁC NƯỚC CHÂU MỸ LATIN

- **Colombia:** Hiệp hội các ngành công nghiệp gỗ ban hành Hướng dẫn mua sắm có trách nhiệm và đang soạn thảo đề cương về chính sách mua sắm công sẽ đệ trình lên chính phủ.
- **Guatemala:** Đại diện khối tư nhân đang đưa ra bản thảo chính sách mua sắm công đệ trình lên Viện Lâm nghiệp quốc gia tập trung vào các tiêu chí hợp pháp
- **Honduras:** Cục lâm nghiệp quốc gia, Cơ quan bảo tồn lâm nghiệp và Hội đồng chứng chỉ rừng tự nguyện Honduras đang phối hợp để soạn thảo chính sách mua sắm công đối với gỗ hợp pháp.
- **Peru:** Hiệp hội các nhà xuất khẩu lâm nghiệp đã soạn thảo đề cương về chính sách mua sắm công đồ gỗ. Bản đề cương này đang được cơ quan lâm nghiệp quốc gia xem xét.

BÀI HỌC KINH NGHIỆM TỪ THỰC THI CHÍNH SÁCH

- Chính sách là công cụ thay đổi thị trường
- Để hiệu quả, chính sách cần đi kèm với các biện pháp khác như thông tin về môi trường cho người mua, tiêu chuẩn của sản phẩm...
- Cán bộ cần có năng lực để thực hiện chính sách hiệu quả
- Để tăng hiệu quả, chính sách cần bắt buộc
- Ban hành chính sách chỉ là bước đầu. Thực hiện hiệu quả là cốt lõi
- Lĩnh vực xây dựng, cải tạo nhà cửa có tiềm năng nhất
- Chính phủ có thể ủy thác cho bên thứ 3 để thực hiện chính sách (Anh, Đan Mạch)
- Rào cản của chính sách: Áp dụng chính sách làm tăng chi phí; thiếu các thông tin hướng dẫn rõ ràng

CÁC KHÍA CẠNH QUAN TRỌNG TRONG CHÍNH SÁCH MUA SẺ CÔNG

- **Mục tiêu của chính sách:** Bảo vệ môi trường thông qua sử dụng sản phẩm bền vững /hợp pháp
- **Trọng tâm & chiến lược:** Sản phẩm hợp pháp/bền vững. Theo lộ trình (tỉ trọng mặt hàng hoặc 'hợp pháp', 'lộ trình bền vững' hoặc 'bền vững')
- **Mức độ trách nhiệm:** Tự nguyện hoặc bắt buộc
- **Nhóm chủ thể quan tâm:** Chính quyền trung ương hoặc địa phương. Có thể thực hiện theo lộ trình
- **Danh mục sản phẩm**
- **Định nghĩa hợp pháp và bền vững:** Tiêu chí cần rõ ràng, thống nhất

GỢI Ý CHÍNH SÁCH CHO VIỆT NAM

- **Thí điểm chính sách tại cấp địa phương**
 - Lựa chọn địa bàn/tỉnh
 - Lựa chọn ngành (sở/ban ngành)
 - Lựa chọn nhóm sản phẩm (đồ gỗ văn phòng, bàn ghế trường học)
 - Kêu gọi sự trợ giúp về kỹ thuật và tài chính của các tổ chức quốc tế
 - Bài học kinh nghiệm từ thí điểm làm đầu vào xây dựng chính sách quốc gia

KẾT LUẬN

- Chính sách mua sắm công sản phẩm gỗ là cần thiết và **BẮT BUỘC**
- Ban hành chính sách mua sắm công: Chính phủ đi tiên phong, chuyển tải thông điệp tới các nhóm tiêu dùng khác, thay đổi hành vi và thói quen tiêu dùng theo hướng hợp pháp và bền vững
- Ban hành chính sách mua sắm công: tác động chuyển đổi mô hình sản xuất kinh doanh của doanh nghiệp
- Xây dựng chính sách cần có sự tham vấn rộng rãi các bên liên quan
- Thực hiện chính sách hiệu quả cần các biện pháp và cơ chế hỗ trợ đi kèm như truyền thông, hướng dẫn chi tiết

Trân trọng cảm ơn
Tô Xuân Phúc
Chuyên gia Phân tích Chính sách
Forest Trends (pto@forest-trends.org)

